



הרבנות הראשית לישראל  
דו"ח חופש המידע  
לשנים 2012-2013



תמוז תשע"ד

יולי 2014

## תוכן

3.....	דבר המנכ"ל
4.....	מבנה ארגוני
4.....	תרשים ארגוני
4.....	הרבנים הראשיים לישראל
5.....	מועצת הרבנות הראשית לישראל
5.....	תפקידי המועצה
5.....	הרכב המועצה
7.....	מבנה הרבנות הראשית לישראל ובעלי תפקידים
7.....	בעלי תפקידים הכפופים ישירות למנהל הכללי
7.....	אגף הכשרות הארצי
7.....	מחלקת בחינות והסמכה
7.....	הוועדה הבין-משרדית לפיקוח על המוהלים
7.....	מחלקת אישות וגרות
7.....	דרכים ליצירת קשר
9.....	פעילויות ותפקידי הרבנות הראשית לישראל
9.....	לשכות הרבנים הראשיים לישראל
9.....	מועצת הרבנות הראשית לישראל
9.....	אגף הכשרות הארצי
9.....	היחידה הארצית לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות
10.....	מחלקת היבוא
11.....	מחלקת שחיטת חו"ל (שח"ל)
11.....	המחלקה למצוות התלויות בארץ
12.....	מחלקות נוספות באגף הכשרות הארצי
12.....	מחלקת בחינות והסמכה
12.....	מסלול רבנות
13.....	מסלול דיינות
13.....	מחלקת בריתות
13.....	מחלקת אישות וגרות
15.....	עיקרי תקציב הרבנות הראשית לישראל
15.....	שנת 2012
16.....	שנת 2013
17.....	דיווח הממונה על חופש המידע

## דבר המנכ"ל

העולם הרבני התעצב לדמותו הנוכחית באלפיים שנות גלות, שבהן העולם היהודי לא היה חלק מהשלטון, ופעמים רבות אף נרדף על ידו. אחרי אלפיים שנים, זכינו לשוב לארצנו ולחדש בה כקדם את ממלכת ישראל. במדינת ישראל, המערך הרבני ומערך שירותי הדת הינם בשר מבשרה של המדינה.

המעבר ממערכת חוץ ממשלתית, מחתרית לעתים, למערכת ריבונית איננו מעבר פשוט. מנהל תקין ופעילות על פי חוק הם זכות גדולה לדורנו, כמי שמאמינים שתחיית מדינת ישראל היא שלב בגאולת ישראל.

החוק במדינת ישראל דורש מכל ארגון ממשלתי לפרסם אחת לשנה דו"ח המאפיין באופן שקוף וממצה את פעילות הארגון.

בשל תקלה, לדאבונו לא פורסם דו"ח חופש המידע אשתקד. אני שמח כי עם כניסתי לתפקיד המנהל הכללי (בפועל), עלה בידנו לפרסם את הדו"ח הנוכחי וזאת כאמור, כחלק מהחשיבות שאנו רואים בהנגשת שירותי הדת לציבור הכללי.

בתיאום עם היחידה לחופש המידע במשרד המשפטים אנו מפרסמים כעת דו"ח מאוחד לשתי השנים. אני מקווה שהמידע המוגש בדו"ח זה, ישמש את הציבור כדי לסייע לרבנות הראשית לישראל לשפר את שירותה בעתיד.

**בברכת התורה, העם והארץ**

**אלחנן גלט**

**מנהל כללי**

## מבנה ארגוני

הרבנות הראשית לישראל היא יחידת סמך. בשנים 2012-2013 הייתה הרבנות הראשית כפופה למשרד ראש הממשלה<sup>1</sup>.

### תרשים ארגוני



\*בית הדין הרבני הגדול הוא חלק ממערכת בתי הדין הרבניים, שהיא יחידת סמך במשרד המשפטים ואינה קשורה ארגונית לרבנות הראשית לישראל, מלבד כפיפותה לרב הראשי המכהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול.

### הרבנים הראשיים לישראל

בראש הרבנות הראשית לישראל עומדים הרבנים הראשיים לישראל שליט"א. הרבנים הראשיים לישראל נבחרים לכהונה בת 10 שנים על ידי גוף בוחר המונה 150 חברים, מהם 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור. הגוף הבוחר מורכב בהתאם להוראות סעיפים 6-10 לחוק הרבנות הראשית לישראל.

בשנת 2012 ועד 24/7/2013 כיהנו הרב שלמה משה עמאר שליט"א בתפקיד הרב הראשי הספרדי והרב יונה מצגר שליט"א בתפקיד הרב הראשי האשכנזי.

בתאריך 24/7/2013 נבחרו הרב יצחק יוסף שליט"א לתפקיד הרב הראשי הספרדי והרב דוד לאו שליט"א לתפקיד הרב הראשי האשכנזי.

כל אחד מהרבנים הראשיים לישראל עומד בראש מערכת נפרדת בשירותי הדת:

#### נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

עד 24/7/2013 – הרב יונה מצגר שליט"א

החל מ-24/7/2013 – הרב דוד לאו שליט"א

<sup>1</sup> ב-1/1/2014 הועברה הרבנות הראשית למשרד לשירותי דת.

**נשיא בית הדין הרבני הגדול**

עד 24/7/2013 – הרב שלמה משה עמאר שליט"א

החל מ-24/7/2013 – הרב יצחק יוסף שליט"א

**מועצת הרבנות הראשית לישראל**

מועצת הרבנות הראשית לישראל היא הסמכות ההלכתית העליונה עבור ממשלת ישראל ומערך שירותי הדת.

תפקידי המועצה

תפקידי מועצת הרבנות הראשית לישראל מוגדרים בסעיף 2 חוק הרבנות הראשית לישראל<sup>2</sup>:

- (1) מתן תשובות וחוות דעת בעניני הלכה לשואלים בעצתה;
- (2) פעולות לקירוב הציבור לערכי תורה ומצוות;
- (3) מתן תעודות הכשר על כשרות;
- (4) מתן כשירות לכהן כדיין לפי חוק הדיינים, תשט"ו-1955;
- (5) מתן כשירות לכהן כרב עיר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971;
- (6) מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין ומינוי רושמי נישואין מבין הרבנים שקיבלו כשירות כאמור;
- (7) כל פעולה הדרושה לביצוע תפקידיה על פי כל דין.

הרכב המועצה

הרכב חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל נקבע בסעי' 4 לחוק הרבנות הראשית לישראל.

במועצה מכהנים בתקופת הדו"ח 15 חברים, לפי החלוקה הבאה:

1. שני הרבנים הראשיים לישראל
2. רב אחד מכל אחת מהערים ירושלים, תל אביב, באר שבע וחיפה. בשנות הדו"ח לא כיהן רב בעיר ירושלים ומקומו נשאר פנוי.
3. עשרה רבנים הנבחרים לכהונה בת 5 שנים, על ידי גוף בוחר זהה בהרכבו לגוף הבוחר את הרבנים הראשיים.
4. הרב הצבאי הראשי במעמד של משקיף.

אלו הם חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל בתקופת הדו"ח:

מקור סמכות	עד 24/7/2013	החל מ-24/7/2013
הרב הראשי לישראל ונשיא המועצה	הרב יונה מצגר שליט"א	הרב דוד לאו שליט"א
הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול	הרב שלמה משה עמאר שליט"א	הרב יצחק יוסף שליט"א
רב העיר ירושלים <sup>3</sup>	-	-
רב העיר תל אביב	הרב ישראל מאיר לאו שליט"א	הרב ישראל מאיר לאו שליט"א
רב העיר חיפה	הרב שלמה שלוש שליט"א	הרב שלמה שלוש שליט"א
רב העיר באר שבע	הרב יהודה דרעי שליט"א	הרב יהודה דרעי שליט"א
נבחרים, לפי סדר א"ב <sup>4</sup>	הרב שמעון אליטוב שליט"א	הרב שמעון אליטוב שליט"א
	הרב שמואל אליהו שליט"א	הרב שמואל אליהו שליט"א
	הרב יוסף גליקסברג שליט"א	הרב יוסף גליקסברג שליט"א
	הרב יצחק גרוסמן שליט"א	הרב יצחק גרוסמן שליט"א

<sup>2</sup> התש"ם-1980, ס"ח עמ' 90

<sup>3</sup> בעיר ירושלים אין רב עיר מכהן.

<sup>4</sup> ב-10/10/2013 התקיימו בחירות לאיושם של עשרת המקומות הנבחרים. ההרכב שנבחר בבחירות אלו זהה להרכב הקודם.

הרב רצון ערוסי שליט"א	
הרב אברהם יוסף שליט"א	
הרב יצחק פרץ שליט"א	
הרב יצחק רלב"ג שליט"א	
הרב יעקב רוזיה שליט"א	
הרב יעקב שפירא שליט"א	
הרב רפי פרץ שליט"א	
הרב הצבאי הראשי (משקיף) <sup>5</sup>	

---

<sup>5</sup> לפי תיקון מס' 3 לחוק הרבנות הראשית לישראל, יהיה הרב הצבאי הראשי שיתמנה לאחר סיום כהונתו של הרב רפי פרץ לחבר מועצה מן המניין, אם ערב מינויו לתפקיד הרב הצבאי הראשי החזיק בכושר לכהן כרב עיר.

## מבנה הרבנות הראשית לישראל ובעלי תפקידים

מנכ"ל הרבנות הראשית לישראל בתקופת הדו"ח הוא מר עודד וינר<sup>6</sup>.

### בעלי תפקידים הכפופים ישירות למנהל הכללי

- עו"ד ירון קטן – היועץ המשפטי בפועל<sup>7</sup>
- עו"ד הראל גולדברג – היועץ המשפטי<sup>8</sup>
- מר יוסי ביטון – ראש מחלקת בנא"מ
- גבי שרון יגן – תקציבנית
- גבי שושי כהן – ממונה כוח אדם
- מר זיו מאור – דובר וממונה על ההסברה<sup>9</sup>

### אגף הכשרות הארצי

- הרב יעקב סבג, ראש אגף הכשרות הארצי
- הרב חגי בר-גיורא, ראש מחלקת כשרות בתעשייה
- הרב אברהם בוחבוט, ראש מחלקת שחיטת חו"ל
- הרב יצחק כהן-ארזי, ראש מחלקת כשרות מוצרים מיובאים
- מר רפי יוחאי, ראש היחידה הארצית לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות
- הרב יניב כהן, ראש תחום מלונות, גני אירועים ומשחטות עופות
- הרב מרדכי בידרמן, ראש מדור מצוות התלויות בארץ
- הרב חיים דגן, ראש מחלקת מסעדות ורשתות מזון
- הרב יעקב אבורמד, ראש מחלקת בתי חולים

### מחלקת בחינות והסמכה

- הרב רפאל מזרחי, ראש מחלקת בחינות והסמכה

### הוועדה הבין-משרדית לפיקוח על המוהלים

- הרב משה מורסיאנו, מרכז הוועדה הבין-משרדית לפיקוח על המוהלים וראש מחלקת בריתות

### מחלקת אישות וגרות

- הרב איתמר טובול, ראש מחלקת אישות וגרות

## דרכים ליצירת קשר

1. אתר האינטרנט [rabanut.gov.il](http://rabanut.gov.il)
2. מרכזייה טלפונית – 02-5313131
3. מענה קולי, מחלקת הבחינות – 076-5300850
4. פניות ציבור –
  - א. בדואר : לכבוד מחלקת פניות ציבור, הרבנות הראשית לישראל, ירמיהו 80 י-ם, 91360
  - ב. בטלפון : 02-5313116
5. חופש המידע
  - א. הממונה על חופש המידע – זיו מאור
  - ב. בדואר : הממונה על חופש המידע, הרבנות הראשית לישראל, ירמיהו 80 י-ם, 91360

<sup>6</sup> עד ליום 31/5/2014

<sup>7</sup> עד 1/9/2013

<sup>8</sup> החל מ-1/9/2013

<sup>9</sup> החל מ-19/12/2012

ג. בדוא"ל: [meida@rab.gov.il](mailto:meida@rab.gov.il)

6. כשרות

- א. העמותה **מרכז הלכה והוראה** מפעילה אפליקציה לטלפונים חכמים שפותחה בשיתוף הרבנות הראשית לישראל, ומכילה טפסים דינמיים לדיווח על ליקויי כשרות ולשאלות הלכתיות בנושא כשרות. ניתן להתקין את האפליקציה בחינם על גבי מערכת ההפעלה "אנדרואיד", בחיפוש המילה **אפליקציות** בחנות האפליקציות.
- ב. לשאלות ובירורים בנוגע לכשרות מוצרים מיובאים, ניתן לפנות בשעות העבודה למחלקת היבוא בטלפון 02-5313137
- ג. לשאלות בנושא כשרות בענייני מצוות התלויות בארץ ניתן לפנות בשעות העבודה למחלקת מצוות התלויות בארץ בטלפון 02-5313175



## פעילויות ותפקידי הרבנות הראשית לישראל

הרבנות הראשית לישראל היא הסמכות ההלכתית העליונה עבור ממשלת ישראל ורשויות השלטון. תפקידה המרכזי של הרבנות בהקשר זה הוא לפסוק הלכה במקומות שבהם נדרשת פסיקה כזו על פי חוק, ובעיקר – ענייני הדין האישי וכשרות.

תחום מרכזי נוסף שבו עוסקת הרבנות הראשית לישראל הוא הסמכות ומינויים לבעלי תפקידים שונים בשירותי הדת.

### לשכות הרבנים הראשיים לישראל

הסמכויות הסטטוטוריות המוענקות לכל אחד מהרבנים הראשיים לישראל – כנשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל וכנשיא בית הדין הרבני הגדול – תוארו לעיל.

מלבד זאת משרתים הרבנים הראשיים לישראל בתפקיד ציבורי ייצוגי: הם משתתפים בקבלות פנים לנציגים זרים ומופיעים בפני הציבור הרחב באירועים רבים. הרבנים הראשיים גם משיבים תשובות הלכתיות לשאלות המגיעות מהציבור הרחב.

### מועצת הרבנות הראשית לישראל

תפקידי המועצה מוגדרים ותחומים בסעי' 2 לחוק הרבנות הראשית לישראל. עיקר הסמכות והפעילות של הרבנות הראשית לישראל כיחידת סמך נובע, ככלל, מסעיף זה.

מועצת הרבנות הראשית לישראל מתכנסת בדרך כלל אחת לחודש. בשלהי 2013 קבע הרב הראשי לישראל, הרב דוד לאו, כי מועצת הרבנות הראשית לישראל תתכנס בכל יום שני הראשון שלאחר שבת מברכין. ישיבות המועצה סגורות לציבור, אולם סיכומיהן והחלטות המועצה זמינות לעיון.

ישיבות מועצת הרבנות הראשית לישראל מתרכזות בדרך כלל בנושאים הבאים:

1. התייחסות הלכתית לסוגיות ציבוריות שעל סדר היום;
2. קביעת עמדת ומדיניות הרבנות הראשית לישראל בסוגיות כלליות שעל הפרק;
3. אישור שינויים בנהלי הרבנות הראשית בנושאים שונים המוצעים על ידי ועדות המשנה ומחלקות הרבנות, כגון נהלי הכשרות ונהלי הנישואין;
4. הסמכת מועמדים לתפקידים השונים בשירותי הדת (דיינות, רבנות ועוד);
5. מינויים מיוחדים אשר בסמכותה הייחודית של הרבנות הראשית לישראל, כגון רושמי נישואין ונותני הכשר במקומות שבהם נוצר צורך במינוי מיוחד.

### אגף הכשרות הארצי

אגף הכשרות הארצי הוא הסמכות ההלכתית-מקצועית העליונה בכל הנוגע לכשרות במדינת ישראל.

הנהלת אגף הכשרות הארצי מפקחת על פעילות הכשרות בכל הארץ ועל פעילות מחלקות האגף כמתואר להלן.

אגף הכשרות הארצי אחראי על כתיבת והפצת **ספר נהלי הכשרות של הרבנות הראשית לישראל**. ספר זה, אשר כל תיקון בו טעון אישור מועצת הרבנות הראשית לישראל, מכיל את כל התהליכים והדרישות מעסק מושגח. ניתן לעיין בספר זה באתר האינטרנט של הרבנות הראשית לישראל.

#### היחידה הארצית לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות

חוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983<sup>10</sup>, קובע כי "בעל בית אוכל לא יציג בכתב את בית האוכל ככשר, אלא אם כן ניתנה לו תעודת הכשר", ומטיל איסור פלילי דומה על הצגת מזון ארוז ככשר, ללא תעודה כחוק.

חוק זה גם קובע מי מוסמך לתת תעודת הכשר: מועצת הרבנות הראשית, רב מקומי והרבנות הצבאית.

<sup>10</sup> ס"ח, עמ' 128

הנחת העבודה של היחידה הארצית לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות היא כי הונאה בכשרות היא עבירה פלילית בעלת השלכות צרכניות חמורות. אין חובה חוקית לשווק אך ורק מזון כשר, אך משבחר בעל עסק לשווק מזון כשר עליו לעמוד בדרישות החוק – ולהיות נתון להשגחתה של רבנות בלתי תלויה. רק הרבנויות המקומיות הן בלתי תלויות, וזאת בניגוד לגופים פרטיים אשר פועלים ברובם כחברות עסקיות למטרת רווח.

היחידה מורכבת מארבעה מפקחים הפועלים בארבעה אזורים בארץ. בסמכותם של המפקחים לקנוס עבריינים לפי חוק איסור הונאה בכשרות בקנס מנהלי. בשנים 2012-2013 ניתנו כ-600 קנסות בשנה על ידי היחידה. הקנסות הם בסך 1,000 ₪ כאשר הנקנס הוא הוא עוסק, ו-2,000 ₪ כאשר הנקנס הוא תאגיד.

פעילות האכיפה מתבצעת בשני מישורים עיקריים:

- כלפי בתי אוכל המציגים ציוני כשרות בניגוד לחוק – כגון המילה "כשר" על גבי שלטים ופרסומים, לרבות באינטרנט; וכן כלפי בתי עסק המציגים תעודות כשרות בלתי חוקיות – כגון תעודות מזויפות, תעודות שפג תוקפן, תעודות של בתי עסק אחרים ותעודות של גופים בלתי מוסמכים.
- המישור השני הוא כלפי יצרנים ומשווקים של מזון ארוז המסמנים את תוצרתם ככשרה בניגוד לחוק. במשרדי היחידה קיים אוסף מקיף של מזונות אשר סימון הכשרות שלהם מהווה הונאה על פי חוק איסור הונאה בכשרות.

אחת לחודש לערך מפיצה היחידה מידעון אלקטרוני בשם "עדכון כשרות", המכיל מידע אודות כל הונאות וזיופי הכשרות אשר דווח בתקופה שקדמה לעדכון, כל הסרות הכשרות ברבנויות המקומיות, החזרות כשרות לבתי עסק שהוסרה מהם הכשרות בעבר וכן מדריכים למשגיחים ולציבור הרחב כיצד לזהות זיופי כשרות ספציפיים. כ-2,000 איש בשנות דו"ח זה היו מנויים לעדכון, בתוכם עובדי מחלקות הכשרות במועצות הדתיות ברחבי הארץ, משגיחי כשרות ואזרחים מהארץ ומהעולם המבקשים להיות מנויים לעדכון.

#### מחלקת היבוא

חוק איסור הונאה בכשרות אוסר סימון מוצר ארוז ככשר מבלי שניתנה תעודת הכשר כחוק מנותן הכשר מוסמך. מועצת הרבנות הראשית לישראל הסמיכה את ראש מחלקת הכשרות, הרב יצחק כהן ארזי, לתת תעודות הכשר למוצרים כשרים מיובאים.

מחלקת הכשרות מסתמכת על תעודות הניתנות על ידי גופי כשרות הפועלים בחו"ל.

יבואן המבקש לייבא לארץ מוצר ולסמנו ככשר, נדרש לפנות למחלקת היבוא ברבנות הראשית ולקבל ממנה תעודת הכשר למוצר המיובא. מחלקת היבוא תעניק תעודת הכשר למוצר בכפוף לתעודת הכשר מצד גוף כשרותי מוכר הפועל בחו"ל. התנאים להכרה בגוף הפועל בחו"ל מופיעים **במדריך ליבואן** הזמין לעיון בעמוד הנהלים באתר הרבנות הראשית לישראל.

ייצור מוצרים כשרים בחו"ל מתחלק, ככלל, לשלושה סוגים:

1. מפעל הפועל בחו"ל המייצר אך ורק תוצרת כשרה
2. מפעל המייצר תוצרת כשרה ולא כשרה, ומקצה פס ייצור נפרד, הפועל תמיד לתוצרת כשרה
3. מפעל המייצר תוצרת לא כשרה, ומקצה ימי ייצור מסוימים לייצור בהשגחה

המשמעות של חלוקה זו היא כי במוצרים המיוצרים בחו"ל, בניגוד למוצרים ישראלים, לא ניתן להסתמך על מראה האריזה בלבד כראיה לכשרות המוצר. כלומר – יכול להיות מצב ששני מוצרים מיוצרים באותו מפעל ונארזים באותה אריזה, אך האחד כשר והשני לא כשר.

לעתים מתרחשת תופעה של יבוא מקביל, על ידי יבואנים הקונים מלאי של מוצר מיובא המוכר לציבור בישראל ככשר בכפוף לתעודה שניתנה ליבואן רשמי ומשווקים אותו ללא ציון כשרות או עם ציון כשרות בלתי חוקי. קיים חשש מהותי לכשרות ולהטעיית הצרכנים במוצרים אלה, ולכן הם מועברים לטיפול היחידה הארצית לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות.

גוף כשרות הפועל בחו"ל ונותן הכשר למוצרים המיוצאים לישראל ככשרים חייב להתאים את עצמו לסטנדרטים ההלכתיים שנקבעו על ידי מועצת הרבנות הראשית לישראל. לכן ייתכן מצב

שבו גוף כשרות המוכר ונאמן על ידי הציבור במקום שבו הוא פועל, לא יוכר על ידי הרבנות הראשית לישראל – בכלל או לעניין סוג מסוים של מוצרים או חומרי גלם.

#### מחלקת שחיטת חו"ל (שח"ל)

סעי' 2 לחוק **בשר ומוצריו**<sup>11</sup> קובע כי "לא ייבא אדם בשר אלא אם כן קיבל לגביו תעודת הכשר". תעשיית הבשר הכשר המשרתת את רוב היהודים שומרי הכשרות בעולם (להוציא צפון אמריקה) נשענת על מחלקת שחיטת חו"ל ברבנות הראשית לישראל. חוק בשר ומוצריו עצמו, והאיסור על יבוא בשר טרף, משרתים הן את הציבור היהודי בישראל והן את הציבור המוסלמי – מאחר שלפי רוב השיטות בהלכה המוסלמית בשר כשר הוא גם בשר ח'לאל, המותר באכילה למוסלמים מאמינים.

מחלקת שח"ל ברבנות הראשית מפקחת על השחיטה הכשרה ברחבי העולם. בראש המחלקה עמד בתקופת הדו"ח הרב אברהם בוחבוט.

השחיטה הכשרה היא פעולה הלכתית מורכבת הדורשת ידע הלכתי ומיומנות מקצועית. צוותי השחיטה בבתי מטבחים, בישראל ובחו"ל, מורכבים ממספר בעלי תפקידים כגון ראש צוות, שוחט, בודק סכינים, בודק פנים, בודק חוץ, מנקר, משגיח ועוד.

מחלקת שח"ל עוסקת בהסמכת חברי הצוותים לתפקידים השונים ובפיקוח מקצועי עליהם.

תעשיית הבשר מתבססת על עונות שחיטה. כאשר יבוא מחליט כי הוא מעוניין לייבא בשר בעונה מסוימת מחו"ל, הוא פונה מראש למחלקת שח"ל ומצהיר מאיזה בית מטבחים וכמה בשר בכוונתו לייבא.

מחלקת שח"ל עוסקת בשיבוץ חברי הצוותים המוסמכים לבתי המטבחים השונים ברחבי העולם. יודגש כי חברי הצוותים אינם מועסקים על ידי הרבנות הראשית לישראל, ותנאי עבודתם, תנאי הטיסה והלינה נקבעים ביניהם לבין היבואן.

כאשר יבואן מבקש לייבא מבית מטבחים שטרם נעשתה בו שחיטה כשרה המאושרת על ידי הרבנות הראשית לישראל, שולחת מחלקת שח"ל צוות הבודק את התאמת בית המטבחים לדרישות של שחיטה כשרה. שחיטה כשרה דורשת מכשור מיוחד, וכן תנאים מינימליים לעבודתם של צוותי השחיטה.

אחת לתקופה, בדרך כלל אחת לשנה בערך, נשלח ראש מחלקת שח"ל או ראש אגף הכשרות הארצי לביקורת פתע במספר בתי מטבחים באזור מסויים בעולם, על מנת לבדוק את תקינות השחיטה הכשרה.

בשנות הדו"ח פעלו ברחבי העולם כ-30 בתי מטבחים מאושרים, בעיקר במזרח אירופה, דרום אמריקה ואוסטרליה. לא כל בתי המטבחים מייצאים לישראל בכל עונה. בכל עונה שהו בבתי המטבחים כ-300 אנשי צוות מאושרים בסך הכל.

#### המחלקה למצוות התלויות בארץ

שיבת עם ישראל לציון מעמידה צרכי כשרות מיוחדים, ומקימה לתחייה ענף הלכתי ששבק בכל שנות הגלות.

המחלקה למצוות התלויות בארץ מפקחת על כשרות מוצרי המזון בהיבטים הבאים:

1. **ערלה** – האיסור לאכול מפירות ארץ ישראל בשלוש השנים הראשונות מאז נטיעת העץ. פיתוח הלכתי מיוחד המאושר על ידי הרבנות הראשית ונועד לסייע לרווחיות החקלאים נקרא **גידול דו שנתי**. לפי פיתרון זה, העץ נמצא בשנתיים הראשונות של חייו במשתלה, ומועבר למטע רק ערב השנה השלישית. כך, נטל הערלה המוטל על כתפי החקלאי מצטמצם בשני שליש. על מנת לפקח על הערלה מנהלת המחלקה מעקב באמצעות צילומי אוויר על מטעים ברחבי הארץ ומפקחת על מועדי הנטיעה בכל חלקה. המחלקה מעסיקה מספר אגרונומים הפועלים ברחבי הארץ במטרה להעריך את גילם של עצים ולמנוע איסור אכילת פירות ערלה.

<sup>11</sup> ס"ח תשנ"ד, עמ' 104

2. **תרומות ומעשרות** – ההלכה דורשת העברת עשירית מתבואת הארץ לכהנים המשרתים בבית המקדש, ואוסרת לצרוך תוצרת זו. בעוונותינו חרב בית מקדשנו, ואין לנו כהנים למסור להם את התרומות, אולם האיסור לאכול מפירות המעשר המקודשים בעינו עומד – ופירות אלה אינם כשרים. משגיחי הכשרות ברחבי הארץ מפרישים תרומות ומעשרות בהדרכת המחלקה למצוות התלויות בארץ. חלק מתוצרת זו מועברת למאכל בעלי חיים בגני חיות.

3. **שמיטה** – אחת לשבע שנים מצווה החקלאי להפסיק לעבוד את אדמתו. לאורך השנים פותחו פתרונות הלכתיים המאפשרים לתחום החקלאות בישראל לתפקד כסדרו ולספק את צרכי התוצרת החקלאית הנדרשים בשוק הישראלי, וזאת תוך קיום מצוות השמיטה כהלכתה. השמיטה האחרונה הייתה בשנת תשס"ח (2007-2008), והשמיטה הבאה צפויה להתקיים בשנת תשע"ה (2014-2015). במהלך שנת 2013 החלו במחלקת המצוות התלויות בארץ להיערך לשמיטה הבאה, אולם היערכות זו נקטעה כאשר ב-1/1/2014 החליטה הממשלה להעביר את הטיפול בשמיטה מהרבנות הראשית למשרד לשירותי דת.

#### מחלקות נוספות באגף הכשרות הארצי

באגף הכשרות פועלות מחלקות נוספות, אשר עובדיהן אמונים על פיקוח הלכתי ומקצועי על הכשרות. תעשיית המזון היא מגוונת ביותר וכוללת סוגים שונים של תהליכי ייצור ושיטות עבודה, באופן המעלה שאלות הלכתיות רבות ומורכבות. בראש כל מחלקה עומד רב מוסמך הנותן מענה לשאלות הלכתיות העולות מהשטח ועורך בקרות יזומות לאופן תפקוד נותני ההכשר ברחבי הארץ.

מחלקות אגף הכשרות:

1. מחלקת תעשייה וחרושת
2. מחלקת מסעדות ורשתות מזון
3. מחלקת בתי מלון, אולמות אירועים ומשחטות עופות
4. מחלקת בתי חולים
5. מחלקת שחיטה מקומית

#### מחלקת בחינות והסמכה

חוק הרבנות הראשית לישראל קובע כי הרבנות הראשית לישראל מסמיכה רבנים. תקנות שירותי הדת העוסקות במינוי רבנים לתפקידים בשירותי הדת – כגון רבני עיר, רבני יישובים ורבני שכונות קובע כי רבנים אלו נדרשים להסמכה מאת הרבנות הראשית לישראל. כמו כן, הרבנות הראשית לישראל היא המסמיכה דיינים הכשירים להתמנות לתפקידי דיינות בבתי הדין הרבניים.

על מנת לעמוד במשימות אלה הקימה הרבנות הראשית לישראל את מחלקת בחינות והסמכה.

ישנם שני מסלולים נפרדים להסמכה לרבנות:

#### מסלול רבנות

מכיל שתי דרגות הסמכה: **יורה יורה**, המאפשר התמודדות לתפקידים כגון רב יישוב ורב שכונה; ו**רב עיר**, המאפשר התמודדות לתפקיד רב עיר.

לצורך קבלת תעודת הסמכה "יורה יורה" על המועמדים לעמוד בהצלחה בבחינות בנושאים הבאים:

1. הלכות שבת
2. הלכות חופה וקידושין
3. הלכות איסור והיתר
4. הלכות נידה
5. הלכות מקוואות
6. הלכות שמחות

לצורך קבלת תעודת כושר **לרב עיר** יש לעמוד בהצלחה בשש מתוך הבחינות בנושאים הבאים:

7. הלכות עירובין

8. הלכות שחיטה וטריפות
9. מצוות התלויות בארץ
10. הלכות פסח ויום טוב
11. הלכות סת"ם
12. הלכות מילה וגרות
13. הלכות תפילה וברכות ובית כנסת
14. הלכות חופה וקידושין

### מסלול דיינות

המבקשים לקבל הסמכה כדיינים נדרשים לעבור בהצלחה חמש בחינות:

1. בחינה בנושא חלק אבן העזר בארבעה טורים ובשולחן ערוך
  2. שלוש בחינות בנושא חלק חושן משפט כנ"ל
  3. בחינה בנושא ניסוח פסקי דין
- יובהר כי היקף החומר הנלמד בבחינות אלה הוא גבוה משמעותית מסך החומר הנלמד בבחינות במסלול הרבנות. זמן ההכנה המקובל לכל בחינה בבחינות לדיינות הוא כארבע שנים.
- לבחינות בשני המסלולים יכול לגשת רק מי שעומד בתנאי סף שנקבעו על ידי המועצה, והם זמינים לעיון הציבור באתר האינטרנט של הרבנות הראשית.
- בנוסף, מחלקת בחינות והסמכה עוסקת גם בהסמכת משגיחי כשרות.
- בשנות הדו"ח התקיימו בכל שנה כ-6,000 בחינות מהסוגים השונים.

### מחלקת בריתות

בישראל אין חוק המסדיר את תחום המילה. הרבנות הראשית לישראל מפעילה מחלקה לפיקוח על המוהלים. מחלקה זו מתבססת על ועדה בין-משרדית משותפת עם משרד הבריאות. בוועדה זו חברים רבנים פוסקים וכן רופאים בכירים.

הוועדה פיתחה מסלול הסמכה למוהלים, הכולל ליווי והתנסות בפיקוח מוהל ותיק מוסמך, בחינה בהלכה ובחינה בעל-פה בענייני רפואה בפני חברי הוועדה. בשנות הדו"ח פעלו בישראל כ-400 מוהלים מוסמכים, האחראים, לפי הערכה, על כ-70% מהבריתות שהתבצעו בישראל.

הוועדה מקבלת דיווח ממשד הבריאות על כל מקרה שבו תינוק מובהל לבית החולים לאחר ברית מילה. הוועדה מקבלת סיכום רפואי של מצב התינוק, ועל כל ליקוי מזמנת את המוהל לבירור. במידת הצורך ננקטות סנקציות נגד המוהל – החל מאזהרה וכלה בשלילת הרישיון. בדרך כלל מוהל שנמצא אחראי לסיבוך ברית מונוחה לערוך מספר בריתות בליווי מוהל מפקח (בדרך כלל אחד מחברי הוועדה), על מנת לוודא שהוא מבצע את הבריתות כהלכה.

בשנת 2012 טיפלה הוועדה ב-38 דיווחים על סיבוכי ברית. בשנת 2013 טיפלה הוועדה ב-30 דיווחים על סיבוכי ברית. ההערכה היא כי מדי שנה מתבצעות כ-65,000 בריתות. נתון זה מעמיד את שיעור הסיבוכים במקום נמוך במיוחד.

### מחלקת אישות וגרות

מחלקה זו היא המחלקה המקצועית ברבנות הראשית לישראל העוסקת בכל תחום הנישואין, ולה ארבע סמכויות:

1. **אימות מסמכי אישות מחו"ל** – אדם המבקש להינשא בישראל מתבקש להוכיח את יהדותו ורווקותו. לעתים הליך זה דורש הצגת מסמכים דתיים שבוצעו על ידי רבנים ובתי דין בחוץ לארץ – כגון תעודת גיור, כתובות, גטין ועוד. מחלקת אישות וגרות מקבלת מסמכים אלה מהמועצות הדתיות בארץ, ומאמתות אותן ואת תוקפן ההלכתי מול מקורותיהן.
2. **הפצת נהלי הנישואין של הרבנות הראשית לישראל** – מועצת הרבנות הראשית לישראל הסמיכה בעבר ועדת נישואין, אשר ניסחה ספר נהלים מקיף ומחייב המהווה מפתח

להפעלת המחלקות לרישום נישואין בישראל. המחלקה אמונה על הפצתו ועדכונו במידת הצורך.

3. **פיקוח הלכתי על תפקוד מחלקות רישום הנישואין במועצות הדתיות** – אחת לתקופה מבצע ראש המחלקה, הרב איתמר טובול, ביקורת במחלקות לרישום נישואין במועצות הדתיות ברחבי הארץ. ממצאי הביקורות מועברות לטיפול רושמי הנישואין והרבנים הראשיים לישראל.

4. **הסמכת רבנים עורכי חופות** – לפי החלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל, רשאים לערוך חופות הרב המכהן במקום שבו גר אחד מבני הזוג, ראש ישיבה של בן הזוג או רב שהוסמך על ידי הוועדה להסמכת עורכי חופות. הסמכת רבנים עורכי חופות מתבצעת במחלקה זו.

## עיקרי תקציב הרבנות הראשית לישראל

שנת 2012

באלפי ש"ח

אחוז ביצוע	עודף	ביצוע	סה"כ תקציב	הכנסות חיצוניות	תקציב	
87%	371	2,434	2,805	0	2,805	שיא כ"א
61%	2,701	4,214	6,915	0	6,915	עבודה ארעית
91%	52	501	553	0	553	שעות נוספות
54%	45	53	98	0	98	כוננויות
0%	61	0	61	0	61	עלויות פרישה
84%	30	159	189	0	189	העסקת סטודנטים
54%	197	236	433	0	433	רכישת שירותי כ"א
49%	133	130	263	0	263	שירותי ייעוץ
0%	172	0	172	0	172	נסיעות לחו"ל
56%	1,217	1,530	2,747	0	2,747	תפעול, אחזקה, דואר
100%	1	763	764	0	764	החזר הוצאות רכב
0%	139	0	139	0	139	שכירות רכב ממנהל הרכ
31%	333	147	480	0	480	דלק לרכב ממשלתי
3%	597	20	617	0	617	אחזקת רכב ממשלתי
23%	1,426	436	1,862	0	1,862	שכר דירה
0%	50	0	50	0	50	השתתפות בתהילה
0%	160	0	160	0	160	רכישת רכבים
53%	89	101	190	0	190	קניית שירותי תכנה
22%	213	61	274	0	274	עלונים וחברות הסברה
51%	135	139	274	0	274	אירועים שונים
49%	164	158	322	0	322	השתלמויות ורווחה
10%	127	15	142	0	142	פיקוח על הכשרות בחו"
14%	134	21	155	0	155	אכיפת נושא הכשרות
0%	65	0	65	0	65	מערך אכיפה במגזר
39%	1,293	833	2,126	0	2,126	ועדת בוחנים
25%	-823	-277	-1,100	-1,100	0	הכנסות מבחינות ואגרו
21%	1,891	503	2,394	0	2,394	ברית מילה לעולים חדש
0%	944	0	944	0	944	עידוד השתלת איברים
48%	11,917	12,177	24,094	-1,100	25,194	סה"כ

שנת 2013  
באלפי ש"ח

סעיף	תקציב	הכנסות חיצוניות	סה"כ תקציב	ביצוע	עודף	אחוז ביצוע
שיא כח אדם	3,603	0	3,603	3,791	-188	105%
עבודה בלתי צמיתה	7,149	0	7,149	7,088	61	99%
שעות נוספות	828	0	828	835	-7	101%
כוננות	87	0	87	77	10	88%
הוצאות פרישה	61	0	61	163	-102	267%
העסקת סטודנטים	268	0	268	246	22	92%
החזר הוצאות רכב	1,101	0	1,101	1,085	16	99%
רכישת שירותי כח אדם	730	0	730	404	326	55%
הוצאות תפעול	5,407	0	5,407	4,602	805	85%
הוצאות משוב	223	0	223	70	153	31%
השתתפות במנהל הדיוור	1,974	0	1,974	1,781	193	90%
הדרכה ושכר לימוד	282	0	282	141	141	50%
פעולות	1,878	0	1,878	358	1,520	19%
ברית מילה לעולים חדש	1,879	0	1,879	924	955	49%
השתתפות הרכב במנהל	871	0	871	751	120	86%
השתתפות בתהילה	55	0	55	10	45	18%
הכנסות מגורמי חוץ	0	-2,200	-2,200	-1,767	-433	80%
השתתפות הרכב במנהל	0	0	0	3	-3	-
הוצאות תפעול - בחינו	3,426	0	3,426	2,544	882	74%
סה"כ	29,822	-2,200	27,622	23,106	4,516	84%



## דיווח הממונה על חופש המידע

---

2013	2012	
14	13	מספר כולל של פניות
7	6	התקבלה תשובה
3	5	הבקשה נדחתה
4	2	תשובה חלקית